

Secessió catalana, política de seguretat i reconeixement internacional

written by Marc Gafarot | 5 de maig de 2016

La possible aparició de nous estats en un moment de noves tensions internacionals i la preocupació generalitzada per les capacitats i compromisos dels Estats ja existents, fa que en la búsqueda del seu reconeixement, cadascun d'aquests països haurà de fer front a qüestions sempre conflictives de llibertat i ordre: l'"ordre" entès aquí com a seguretat, haurà de ser almenys tan satisfactori en els dos nous estats resultants, en el cas d'una ampliació interna dins de la UE, com ho era en el període anterior en què formaven un sol país.

Seguretat i reconeixement

Considerant els casos de secessió d'Escòcia i Catalunya, els problemes de seguretat també s'han plantejat i han causat certa ansietat, sincera a vegades, i falsa en d'altres, en algunes cancelleries europees i internacionals. Independentment de qualsevol punt de vista esbiaixat políticament, sembla molt clar que només una posició creïble en matèria de defensa i seguretat implicarà una possibilitat de reconeixement d'un nou estat. Altrament, la postura de la comunitat internacional serà encara més difícil del que pot semblar ser avui en dia, sobretot si les organitzacions polítiques internacionals com la UE i l'OTAN estan involucrats.

D'aquesta manera qualsevol nou estat al món que pretengui ser reconegut i, més si es tracta d'un que pretengui formar part de la Unió Europea, haurà de comptar necessàriament amb unes forces armades. Amb major o menor grau d'efectius i dotació de recursos però sense elles, el reconeixement i acceptació

posterior dins la comunitat internacional no sembla, amb les circumstàncies actuals, possible. Per tant una hipotètica Catalunya independent ha de disposar d'unes forces de defensa i haurà de ser capaç i estar preparada de contribuir amb equitat a la defensa global del nostre continent i espai mediterrani. En el context actual de la mateixa manera que es pot debatre sobre quin model tributari o educatiu volem i quin no convé, però és absurd debatre sobre si cal pagar impostos o cal anar a l'escola, no es pot plantejar si tenir o no forces de defensa. Aquest és un debat viciat i viciós i allunyat dels estàndards de legitimitat i consens internacionals. Si volem realment que Catalunya sigui independent ens hem de qüestionar per quin motiu no hi ha cap país del món que no tingui una política de defensa, ja sigui amb un model propi o un de delegat. Els països que tenen un model de defensa delegat, com ara Islàndia, Liechtenstein o Andorra ho fan en bona mesura per la seva dimensió de microestats (en cap cas aplicable al cas d'una Catalunya independent que té vora 600 kms de costa mediterrània) o situació geoestratègica.

Avui, a la Catalunya autonòmica, quan es basteix el pensament sobiranista és necessari l'exercici de realisme alhora de pensar com els catalans afrontarem els reptes d'ocupar-nos de la seguretat i la defensa de la nostra nació, amb els instruments propis d'un Estat, que és el que hom aspira a obtenir per la via democràtica i a més, i això és un autèntic salt qualitatiu, ens caldrà ponderar quin rol haurem de desenvolupar a escala regional i global. La concepció del mateix catalanisme amb atributs eminentment pacífics i pactistes, i la prioritat política que durant dècades s'ha donat a qüestions cabdals com la llengua o la cultura han contribuït a marginar un debat essencial –i afegim el de les relacions internacionals- per a la reconstrucció nacional i per conceptualitzar una Catalunya sobirana projectada al món.

El concepte de seguretat nacional

La Seguretat Nacional s'articula, a grans trets, en tres àmbits d'expertesa: Seguretat Interior, Defensa i Intel·ligència.

La Seguretat Nacional no és un concepte autàrquic, aïllat, sinó que és plenament compatible amb la seguretat compartida en l'àmbit internacional i amb la participació en organismes internacionals de seguretat i defensa. Un país mitjà –no petit com diuen alguns- com Catalunya haurà de desenvolupar una intel·ligent política d'aliances, dins el marc europeu i mediterrani, que tingui com a pilar una sòlida aliança estratègica amb una potència global, inevitablement identificada amb els Estats Units. Aquesta política haurà de tenir en compte els factors militars i de seguretat així com els industrials i tecnològics que en són associats i derivats. En conseqüència, en el cas català caldrà articular la Seguretat Nacional amb criteris compatibles i alineats amb una intensa relació transatlàntica i d'integració a l'OTAN. És clar que en bona mesura, la política d'aliances que estableixi la Catalunya independent encara està per determinar però, en qualsevol cas, no podrà defugir els conceptes de **reciprocitat i solidaritat**. Per més que la recuperació de la nostra sobirania pugui ser una causa justa, les relacions internacionals no acostumen a funcionar d'acord amb aquests principis. Cal ser-ne conscients i no caure en idealismes innecessàriament utòpics o en opcions equívokes.

Com se sol dir en relacions internacionals, rememorant la frase del premier britànic Palmerston, no hi ha amics ni enemics sinó interessos.

La UE i l'OTAN ens ofereixen ambdues un marc satisfactori d'interessos i reptes compartits que, arribada l'avinentesa, caldria aprofitar. Posem l'exemple d'**Estònia** per tal que es tingui present l'important concepte de reciprocitat i el de

solidaritat alhora. Si Estònia, com la resta de les repúbliques bàltiques, pot comptar amb la protecció d'altres països no és per cap casualitat o producte només de la bona voluntat. Malgrat les seves reduïdes dimensions, aquest estat fa la seva contribució dins el marc d'una aliança, en aquest cas l'OTAN. Estònia, com tothom, participa dels seus deures com a estat independent membre de la UE i l'OTAN i a canvi rep un suport polític i militar que no es pot menystenir i que repercuteix en la seva seguretat.

En conseqüència, no caldria esperar el reconeixement ni col·laboració per part de ningú si des de Catalunya no es garanteix una clara determinació i contribució en matèria de defensa. Catalunya, ni ningú, no pot esperar cap reconeixement si no està disposada a aportar res. Cap Estat pagarà el preu polític d'enviar els seus ciutadans a jugar-se la vida per nosaltres a canvi dels nostres diners i prou. A banda d'una més que qüestionable moralitat d'aquesta pretensió per part nostra titllada, amb tota seguretat i rigorositat, d'insolidari.

Secessió, seguretat i la UE

Tota nació que desitja convertir-se en un Estat i està disposat a buscar el seu reconeixement haurà d'explicar convenientment a la comunitat internacional no només com es defensarà a ella mateixa, sinó també com defensarà als seus Aliats. En un moment de creixents amenaces a la seguretat global, la contribució d'un país a la seguretat col·lectiva està destinat a ser un dels principals factors que determinen el seu reconeixement o al contrari, la seva reclusió per part de la comunitat internacional.

Cal tenir present que tots els estats membres de la Unió Europea, fins i tot els més petits com Luxemburg (amb mig milió d'habitants) o Malta (400.000 habitants) tenen una política de defensa i disposen de forces armades. Així mateix,

cal esmentar que tant Luxemburg com, per exemple, Estònia i Eslovènia, amb 1 i 2 milions d'habitants respectivament, pertanyen també a l'OTAN, i que cadascun d'aquest estats, en funció de les seves possibilitats, hi fan l'aportació militar que els pertoca. Luxemburg és soci fundador de l'OTAN –i de la UE també- i Estònia i Eslovènia un cop independitzades s'afanyaren a demanar l'ingrés a l'OTAN –i també a la UE procés que fou més llarg en el temps per raons d'economia-.

D'altra banda, la major part del catalanisme i l'independentisme s'ha mostrat favorable a romandre a la Unió Europea en cas de Catalunya esdevenir independent. En aquest sentit, amb independència del que el poble de Catalunya decideixi al respecte, cal considerar que **Europa i la Mediterrània són el nostre marc geoestratègic indiscutible**. De fet, el creixement de l'independentisme català es basa en bona mesura en la iniquitat del tracte del Principat amb el conjunt de l'Estat espanyol (manca de reciprocitat). D'altra banda, el Tractat de la Unió Europea, en el seu article 42.3 estipula que: «els estats membres posen a disposició de la Unió, per a l'execució de la política comuna de seguretat i defensa, capacitats civils i militars, a fi de contribuir als objectius definits pel Consell. Els estats membres que constitueixin entre ells forces multinacionals poden posar-les també a disposició de la política comuna de seguretat i defensa.» L'article noti's que recalca «capacitats civils i militars». Per tant, per pertànyer a la Unió Europea, és conditio sine qua non, disposar de capacitats militars.

Així mateix, cap dels estats amb qui ens podem comparar (posem per cas **Àustria, Finlàndia o Dinamarca**) han renunciat a disposar d'unes forces armades pròpies. I fins i tot en el cas que s'arribés a crear un exèrcit europeu, se'ns demanaria de contribuir-hi amb efectius i recursos propis. Ésser-hi, com alguns han apuntat, “pagant una espècie de lloguer o peatge” és inacceptable, d'una banda, per a la resta d'Estats: quin govern pagarà el preu polític de posar en risc la vida dels

seus militars si els seus suposats aliats gaudeixen del benefici de la seguretat sense el cost que representa? Caiem, a més, altre cop en el concepte de la reciprocitat. Per a un país de la nostra dimensió, per ser un Estat cal complir una sèrie de requisits, que la resta d'Estats del Món, especialment els d'una dimensió semblant a la nostra, ens exigiran. Entre d'altres, disposar de les mateixes eines i pagar els mateixos costos que ells paguen per ser-ho, com ara, tenir forces de defensa i fer-les servir, com ho fan ells, quan ens ho demanin, quan ho necessitin. Posar-ho en dubte, per un suposat voluntarisme ètic, tan sols reforça la pertinença catalana dins el marc actual de sobirania espanyola. A Escòcia un tradicionalment pacifista, i també republicà SNP, va virar cap a posicions a favor d'unes forces armades dins l'OTAN per pur pragmatisme i/o convenciment que el món no es troba en situació de gaires frivolitats en una matèria tan delicada i que té afectacions en un nombre d'àmbits com el de la generació de riquesa i defensa de la pròpia democràcia i de l'estat del benestar. En aquesta nova Escòcia la reina romandria el cap de l'estat, per be que en aquest cas per qüestions de pura preferència dels propis escocesos.

En un altre ordre de coses, recordar que Dinamarca, Àustria o Finlàndia són models de l'estat del benestar i, no obstant, inverteixen entre un 1,3-1,6% del seu PIB en Defensa. I, no en tinguem cap dubte, **amb l'augment de l'activitat militar russa al Bàltic i el nou jihadisme, aquests pressupostos s'incrementaran** com demana la pròpia UE –i l'OTAN– fins a l'entorn del 2% del PIB. Ras i curt, saben que ser independents, al marge de beneficis, té un preu i exigeix una assumpció clara i resoluda d'obligacions. Si Catalunya, o Escòcia com assenyalava el famós "White Paper on Scottish independence", vol ser un estat independent ja sap quin full de ruta haurà de començar a assumir i complir. **La qüestió no serà exèrcit si o no, sinó quin model de forces armades millor serveix els nostres interessos de seguretat, i tant o més**

important, aquells dels nostres aliats i amics. Com diu un vell adagi “la llibertat té un preu” i la democràcia, afegeixo, també. No surt pas de franc com alguns a casa nostra semblen creure. L'autonomisme ha empetitit masses ments a Catalunya i d'alguns independentistes val la frase retocada de Clemenceau sobre els militars: “la independència és un negoci massa important com per deixar-lo en mans de molts independentistes”.

(1) *“La guerre! C'est une chose trop grave pour la confier à des militaires.”*

Aquí podeu trobar el [pdf de l'article original en anglès](#) en anglès publicat a la revista [Catalan International View](#) (núm. 22 Winter 2016)